

Date: 5th August-2026

ELEKTRON DAVLAT XIZMATLARINI KO'RSATISHDA FUQAROLARNING HUQUQLARINI HIMOYA QILISHNING DOLZARB MASALALARI

Ismoilov Turg'un Xusan o'g'li

Nizomiy nomidagi O'zMPU Tarix fakulteti "Milliy g'oya, ma'naviyat asoslari va
huquq ta'limi" yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada elektron davlat xizmatlarini ko'rsatish jarayonida fuqarolarning huquqlarini himoya qilishning nazariy va amaliy jihatlarini, mavjud huquqiy mexanizmlar hamda ularni takomillashtirishning dolzarb masalalari tahlil qilinadi. Shuningdek, raqamli davlat boshqaruvi sharoitida shaxsga doir ma'lumotlarni himoya qilish, axborot xavfsizligini ta'minlash va elektron davlat xizmatlarining ochiqligi hamda shaffofligini oshirish bo'yicha ilmiy takliflar ilgari suriladi.

Kalit so'zlar: elektron davlat xizmatlari, raqamli hukumat, fuqarolar huquqlari, shaxsga doir ma'lumotlar, axborot xavfsizligi, elektron boshqaruv, ma'muriy xizmatlar, raqamli transformatsiya, huquqiy himoya, davlat boshqaruvi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi davlat boshqaruvi tizimida tub o'zgarishlarni yuzaga keltirdi. Zamonaviy davlat boshqaruvi endilikda faqat an'anaviy ma'muriy usullar bilan emas, balki elektron platformalar orqali ham amalga oshirilmoqda. Elektron davlat xizmatlari davlat organlari va fuqarolar o'rtasidagi munosabatlarni soddalashtirish, byurokratik to'siqlarni kamaytirish hamda davlat xizmatlarining sifati va tezkorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Bugungi kunda ko'plab davlat xizmatlari masofadan turib elektron shaklda ko'rsatilmoqda. Fuqarolar tug'ilganlikni qayd etish, tadbirkorlik subyektlarini ro'yxatdan o'tkazish, soliq hisobotlarini topshirish, ijtimoiy nafaqalarni rasmiylashtirish, ko'chmas mulkni ro'yxatdan o'tkazish va boshqa ko'plab xizmatlardan internet orqali foydalanish imkoniyatiga ega. Bu esa vaqt va mablag'ni tejash bilan birga davlat boshqaruvining samaradorligini sezilarli darajada oshirmoqda. Shu bilan birga, elektron davlat xizmatlarining keng joriy etilishi fuqarolarning konstitutsiyaviy huquqlari va qonuniy manfaatlarini himoya qilish bilan bog'liq yangi huquqiy masalalarni ham yuzaga keltirmoqda. Elektron tizimlarda qayta ishlanadigan shaxsga doir ma'lumotlarning xavfsizligi, davlat organlarining axborot tizimlari ishonchliligi, noqonuniy kirish holatlarining oldini olish, fuqarolarning shaxsiy hayoti daxlsizligini ta'minlash va raqamli tenglikni kafolatlash dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Elektron davlat xizmatlari samarali ishlashi uchun faqat zamonaviy texnologiyalar yetarli emas. Ushbu tizimlar puxta huquqiy asosga ega bo'lishi, fuqarolarning huquqlarini himoya qiluvchi aniq kafolatlar bilan ta'minlanishi zarur. Har bir fuqaro davlat xizmatidan foydalanish jarayonida o'z shaxsiy ma'lumotlarining qonuniy asosda yig'ilishi, saqlanishi va qayta ishlanishiga ishonch hosil qilishi kerak. Mazkur ishonch elektron davlat tizimining barqaror rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. Elektron davlat xizmatlari sohasida uchraydigan asosiy muammolardan biri — kiberxavfsizlik tahdidlaridir. Davlat axborot tizimlariga noqonuniy kirish, ma'lumotlarning

Date: 5th August-2026

o'g'irlanishi yoki o'zgartirilishi fuqarolarning huquqlariga jiddiy zarar yetkazishi mumkin. Shu sababli axborot tizimlarini zamonaviy himoya vositalari bilan ta'minlash, muntazam xavfsizlik auditlarini o'tkazish va davlat organlari xodimlarining axborot xavfsizligi bo'yicha malakasini oshirish muhim ahamiyatga ega.

Bundan tashqari, elektron davlat xizmatlarini ko'rsatishda fuqarolarning murojaatlarini ko'rib chiqish tartibi, avtomatlashtirilgan qarorlar ustidan shikoyat qilish imkoniyati hamda ma'muriy organlarning javobgarligi aniq huquqiy normalar bilan tartibga solinishi zarur. Agar elektron tizim xato qaror qabul qilsa yoki texnik nosozlik tufayli fuqaroning huquqlari buzilsa, u o'z huquqlarini tezkor va samarali himoya qilish imkoniyatiga ega bo'lishi kerak. Raqamli davlat boshqaruvi sharoitida fuqarolarning axborot olish huquqi ham alohida ahamiyat kasb etadi. Davlat organlari elektron xizmatlardan foydalanish tartibi, ko'rsatilayotgan xizmatlarning muddatlari, natijalari hamda murojaatlarni ko'rib chiqish jarayonlari haqida ochiq va tushunarli ma'lumotlarni taqdim etishi lozim. Bu davlat organlari faoliyatining shaffofligini ta'minlash va aholining ishonchini mustahkamlashga xizmat qiladi. Shuningdek, elektron davlat xizmatlaridan foydalanishda aholining barcha qatlamlari uchun teng imkoniyatlar yaratilishi zarur. Internetdan foydalanish imkoniyati cheklangan hududlarda yashovchi fuqarolar, nogironligi bo'lgan shaxslar hamda raqamli ko'nikmalari yetarli bo'lmagan aholiga qo'shimcha qulayliklar va yordam mexanizmlari ishlab chiqilishi kerak. Aks holda, raqamli tengsizlik fuqarolarning konstitutsiyaviy huquqlarini amalga oshirishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Xulosa qilsak, elektron davlat xizmatlarini rivojlantirish bilan bir qatorda, fuqarolarning huquqlarini himoya qilishga qaratilgan huquqiy mexanizmlarni takomillashtirish, axborot xavfsizligini kuchaytirish, shaxsga doir ma'lumotlarni himoya qilishning xalqaro standartlarini milliy qonunchilikka keng joriy etish hamda davlat organlarining javobgarligini oshirish bugungi kunning eng dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Lex.uz O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Yangi tahrir. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi, 2023.
2. "Elektron hukumat to'g'risida"gi Qonun. O'zbekiston Respublikasi Qonunchilik palatasi va Senati. Toshkent, 2015 (o'zgartirish va qo'shimchalar bilan).
3. Lex.uz Vazirlar Mahkamasi qarori. "Elektron davlat xizmatlarini ko'rsatish yagona portali faoliyatini takomillashtirish chora-tadbirlari". Toshkent, 2021.
4. Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligi. "Elektron hukumat tizimini rivojlantirish bo'yicha yillik hisobot". Toshkent, 2023.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezident huzuridagi Statistika agentligi. "Raqamli iqtisodiyot ko'rsatkichlari tahlili". Toshkent, 2024.

